

Lagutskottets betänkande

1982/83: 37

om ändring i trafikskadelagen (prop. 1982/83:107)

Ärendet

I betänkandet behandlas proposition 1982/83:107, vari regeringen (justitiedepartementet) efter hörande av lagrådet föreslår riksdagen att anta ett i propositionen framlagt förslag till lag om ändring i trafikskadelagen (1975:1410).

Vidare behandlas motion 1982/83:1222 av Gunnar Hökmark (m), vari yrkas att riksdagen begär förslag till ändringar i trafikskadelagen i syfte att ge mc-förare rättvisare försäkringsvillkor.

Utskottet

Propositionen

I propositionen föreslås att trafikskadelagen (1975:1410) ändras så att trafikförsäkring för registrerat motorfordon får sägas upp av försäkringstagaren endast om fordonet har avställt, avregistrerats eller överlåtits till någon annan. Förslag till vissa andra ändringar i trafikskadelagen läggs också fram i propositionen, bl. a. när det gäller försäkringsplikten för mopeder. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 1983.

Förslagen i propositionen föranleder ingen erinran från utskottets sida och utskottet tillstyrker att lagförslaget antas.

Motionen

I motion 1222 (m) yrkas att riksdagen begär förslag till ändringar i trafikskadelagen i syfte att ge mc-förare rättvisare försäkringsvillkor.

Motionären erinrar om att principen beträffande trafikförsäkringar, liksom för försäkringar i övrigt, är att varje försäkringskollektiv skall bära sina risker och således betala de premier som risken för uppkomna kostnader motiverar. I motionen görs en jämförelse mellan premierna för motorcykel-försäkring och bilförsäkring. Motionären anför att mc-kollektivet i huvudsak består av yngre förare medan bilkollektivet omfattar både äldre och yngre bilförare. Eftersom varje försäkringskollektiv skall bära sina risker, får de yngre förarna inom mc-kollektivet bära hela bördan av de yngre förarnas högre risker. Inom bilkollektivet finns det däremot en utjämning, framhåller motionären. De yngre bilförarna betalar nämligen inte fullt så höga premier som risken inom denna ålderskategori motsvarar medan de äldre bilförarna får betala något mer än vad deras risknivå berättigar till. Motionären pekar

vidare på att kategorin äldre bilförare också består av f. d. yngre mc-förare. Motionären anser att det ligger en viss orättvisa i att en person först som ung mc-förare får betala full premie – medan den unge bilföraren har en något subventionerad premie – och sedan som äldre bilförare får betala något mer än vad som egentligen är skäligt med hänsyn till den risk han utgör.

Problemet skulle enligt motionären kunna lösas genom att mc-förare och bilförare sågs som ett kollektiv men med olika risker och därmed olika premier. Alternativt kan, menar motionären, andra metoder prövas för att återföra en viss del av de äldre bilförarnas något högre premier till de yngre mc-förarna.

Utskottet erinrar om att premierna för trafikförsäkringen inte regleras i trafikskadelagen. Premiesättningen styrs i stället av den s. k. skälighetsprincipen i försäkringsrörelselagen (1982:713). Reglerna härom innebär att styrelsen och verkställande direktören i de bolag som meddelar försäkring av annat slag än livförsäkring med hjälp av fortlöpande statistik eller på annat sätt skall övervaka att premiesättningen är skäligt avvägd med hänsyn till den risk som försäkringen är avsedd att täcka, nödvändiga driftskostnader för försäkringen samt omständigheterna i övrigt. Styrelsen och verkställande direktören skall dessutom till försäkringsinspektionen, för den tid som inspektionen bestämmer, sända in en redogörelse för den metod som har använts för övervakning av premiesättningen och för erfarenheter av övervakningen.

Enligt försäkringsrörelselagen skall försäkringsinspektionen verka för en sund utveckling av försäkringsväsendet. Inspektionen kan bl. a. meddela erinringar i fråga om försäkringsbolagens verksamhet. Vidare kan inspektionen förelägga bolag eller styrelse att inom viss tid vidta erforderliga åtgärder, om inspektionen finner t. ex. att avvikelser skett från försäkringsrörelselagen, trafikskadelagen eller föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa lagar eller det i övrigt finns allvarliga anmärkningar mot bolagets verksamhet.

Ytterligare bestämmelser som rör trafikförsäkringspremier finns i trafikförsäkringsförordningen (1976:359). Enligt förordningen skall försäkringsanstalt lämna uppgift till försäkringsinspektionen om de premiesatser som anstalten avser att tillämpa för trafikförsäkring. Också ändring av premiesatserna skall anmälas till försäkringsinspektionen och anledningen till ändringen anges. Premie för trafikförsäkring får inte bestämmas till högre belopp än som med erforderlig säkerhet kan anses svara mot den risk försäkringen är avsedd att täcka med tillägg för nödvändiga omkostnader. Försäkringsinspektionen skall meddela närmare föreskrifter om bl. a. indelningen i riskklasser och beräkningen av nödvändiga omkostnader.

Vid 1977/78 års riksmöte behandlade näringsutskottet ett motionsyrkande vari begärdes en översyn av bestämmelsen som reglerade skälighetsprincipen i lagen om försäkringsrörelse för att erhålla rimligare försäkringspremier för motorcyklar. I betänkandet med anledning av motionen (NU 1977/78:20)

redovisades bl. a. att näringsfrihetsombudsmannen (NO) hösten 1977 i skrivelse till försäkringsinspektionen begärt att få en ingående belysning av hur försäkringsbolagen kalkylerar sina premier för motorfordonsförsäkringar.

Näringsutskottet anförde att det framgick av den redogörelse som lämnats i betänkandet att utvecklingen i fråga om försäkringsbolagens premiesättning för motorfordonsförsäkringar noga följs av försäkringsinspektionen och NO. En sådan översyn som motionären föreslagit fann utskottet inte motiverad.

På näringsutskottets begäran avslog riksdagen motionen.

Försäkringsinspektionen har sedermera till NO redovisat begärt utredningsmaterial. NO fann i beslut den 6 februari 1981 att även om det genom utredningen framkommit allvarliga brister från konkurrenssynpunkt på marknaden för motorfordonsförsäkringar så hade det också framgått att åtskilliga av dessa brister knappast kunde sägas vara primärt orsakade av försäkringsbolagen. Bristerna torde enligt NO i stället väsentligen ha sin grund i försäkringsinspektionens sätt att tillämpa skälighetsprincipen i lagen om försäkringsrörelse. NO anförde att paradoxalt nog synes alltså konkurrensintresset och intresset av skäliga premier strida mot varandra trots att de båda intressena delvis har gemensamt syfte och rimligen borde kunna bringas att samverka. Med hänsyn till vad som anförts om orsakerna till konkurrensbegränsningarna fann NO inte skäl att i det ärendet ingripa mot försäkringsbolagen med stöd av konkurrensbegränsningslagen.

Enligt lagutskottets mening är det självfallet angeläget att försäkringspremierna hålls på en rimlig nivå både när det gäller mc-försäkringar och andra skadeförsäkringar. Att som motionären bl. a. föreslagit låta försäkringsbolagen subventionera kostnaderna för mc-försäkringarna med premier från bilförsäkringarna kan utskottet inte tillstyrka eftersom ett sådant förfarande skulle strida mot skälighetsprincipen. Beträffande frågan om mc-förarna och bilförarna skall bilda *ett* försäkringskollektiv anser utskottet att det även i fortsättningen bör ankomma på försäkringsbolagen och försäkringsinspektionen att med tillämpning av skälighetsprincipen bestämma omfattningen av de försäkringskollektiv som skall bära kostnaderna för olika typer av försäkringar. Utskottet erinrar om att försäkringsverksamhetskommittén (E 1979:01) som tillkallats i december 1978 enligt sina direktiv skall se över bl. a. reglerna i försäkringsrörelselagen om skälighetsprincipen. I direktiven framhålls att kommittén bör överväga om de omständigheter som avgör huruvida premiesättningen för försäkringen är skälig bör närmare preciseras i lagen. I detta sammanhang bör bl. a. uppmärksammas i vad mån olika former av premiedifferentiering är till fördel för försäkringstagarna eller kan innebära fördyringar för försäkringskollektivet.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet bifall till motionen.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen antar det i proposition 1982/83:107 framlagda förslaget till lag om ändring i trafikskadelagen (1975:1410),
2. att riksdagen avslår motion 1982/83:1222.

Stockholm den 26 april 1983

På lagutskottets vägnar

PER-OLOF STRINDBERG

Närvarande: Per-Olof Strindberg (m), Lennart Andersson (s), Stig Olsson (s)*, Martin Olsson (c), Elvy Nilsson (s), Arne Andersson i Gamleby (s), Mona Saint Cyr (m), Marianne Karlsson (c), Owe Andréasson (s), Sigvard Persson (c), Per Israelsson (vpk), Margit Gennser (m), Lars Hedfors (s)*, Inga-Britt Johansson (s) och Sten Andersson i Malmö (m).

* Ej närvarande vid betänkandets justering.